

De opwekking van de levenden

Voorganger: Ds. Heleen Weimar

Lezingen:

1^e schriftlezing: Johannes 13, 31-35

2^e schriftlezing: 1 Korintiërs 15, 29-34

Inleiding

In deze weken na Pasen lezen we uit Paulus' eerste brief aan de Korintiërs over de opstanding, of liever gezegd de opwekking van de doden. Of wij geloven in de opwekking van de doden, dat zit Paulus heel hoog. Waarom? Omdat het ons leven hier en nu bepaalt. Het gaat Paulus dus evenzeer om de opwekking van de levenden.

Het opwekken van de levenden, van de achterblijvers, dat is ook wat Jezus doet vlak voor zijn dood. Hij wekt zijn leerlingen op om elkaar lief te hebben, zoals Jezus hen heeft liefgehad.

Gemeente van Jezus Christus,

Het stukje dat we lezen uit Paulus' brief aan de Korintiërs, zijn argumentatie vóór geloof in de opstanding van de doden, roept bij mij in eerste instantie veel reacties op in de trant van 'Ja maar ...', 'Nee, maar wacht eens ...' en 'Nou ja!!' Ik weet niet hoe het jullie verging tijdens de lezing, of je dit herkent, maar ik maak me sterk, dat ook veel Korintiërs, toen ze Paulus' brief ontvingen en deze voorlezen in hun gemeente, de neiging kregen om tegen te gaan sputteren.

Paulus noemt, aan het begin van het gedeelte dat we lezen, het gebruik in de gemeente van Korinte om je opnieuw te laten dopen, maar dan in de plaats van en ten behoeve van overleden familieleden of vrienden, die niet waren gedoopt. Over dat gebruik zelf spreekt Paulus zich niet uit (we weten ook niet, of dat gebruik wijder was verspreid en in andere gemeentes eveneens gebeurde). Maar hij noemt het om aan te geven, dat zoiets zinloos is, als je niet gelooft in de opstanding van de doden.

Ja maar, denk ik dan, het kan toch op zichzelf een heel liefdevol gebaar zijn om iemand, een gestorvene, toe te vertrouwen aan Gods ontferming, om het leven dat ten einde is gegaan te bevelen in Gods handen, om daar te mogen rusten, ook al geloof je niet in de opstanding van de doden?

Paulus schrijft vervolgens dat al zijn gezwoeg voor het evangelie, alle gevaren waaraan hij zich heeft blootgesteld, het vechten - bij wijze van spreken - met wilde dieren, dat dit alles zinloos zou zijn, als er geen opstanding der doden was.

Maar wacht eens, denk ik dan. Dat heb je toch allemaal niet gedaan om later beloond te worden,

Paulus. Dat deed je toch omdat je niet anders kon, omdat je geroepen werd en gegrepen door het verhaal van Jezus en gedreven werd om het door te vertellen? Voor het hier en nu heeft dat toch al zin, en niet alleen voor een leven na de dood?

Dan komt Paulus met een citaat uit de profetie van Jesaja. 'Wanneer de doden toch niet worden opgewekt', schrijft Paulus, 'dan kunnen we maar beter zeggen: Laten we eten en drinken, want morgen sterven we.' Het is wat de inwoners van Juda zeiden, ten tijde van de Assyrische dreiging. Ze wilden niet naar hun eigen gedrag kijken, zich niet bezinnen op hun levenswijze. Ho eens, is mijn reactie dan. Mensen die niet geloven in de opstanding van de doden, die leven er toch niet per definitie zomaar op los. Velen van hen hebben toch óók hun verantwoordelijkheidsbesef, en een toekomstvisie en een rijkere levensvervulling dan enkel consumeren en plezier maken?

Maar bij dit citaat uit Jesaja blijft het niet. Paulus, die zijn klassieken kent, en ervan uitgaat dat dit ook geldt voor zijn lezers, citeert vervolgens de Attische toneeldichter Menander. 'Maar vergis u niet:' schrijft hij, 'Slecht gezelschap bederft goede zeden.' Mijn kritische houding slaat om in verontwaardiging. Nou ja! Wie niet gelooft in de opstanding der doden, wordt door Paulus met zoveel woorden weggezet als immoreel!

Het probleem dat wij kunnen hebben met Paulus' wijze van argumenteren, de neiging die sommigen van ons krijgen om de hakken in het zand te zetten, heeft veel te maken, denk ik, met de volgorde waarin Paulus redeneert. Dat zagen we ook al twee weken geleden, toen we de verzen 12-19 van dit hoofdstuk lazen. Paulus redeneert als het ware van achteren naar voren. Hij begint bij het eindpunt van zijn gevolgtrekkingen, die hij in geloof gemaakt heeft, en probeert ons van daaruit mee terug te nemen naar het begin. Maar juist in die omgekeerde beweging kunnen we hem maar moeilijk volgen.

Paulus' gedachten over de toekomst van Jezus' volgelingen (dat betreft dus hemzelf, het betreft de gemeente van Korinte, maar ook ons, gemeente van de Regenboogkerk) - zijn gedachten over onze toekomst vinden hun beginpunt in het besef van een innige, onlosmakelijke verbondenheid met Jezus Christus. Wie in Jezus geloven, wie Jezus willen volgen, vormen met

Christus een eenheid, zo nauw, dat zij delen in zijn lot. Die lotsverbondenheid drukt Paulus uit met de woorden 'zijn in Christus' of 'leven in Christus'. Het gaat dus om een haast fysieke verbondenheid. Op deze wijze denkend en gelovend, gaat Paulus ervan uit, dat de opwekking van Christus betekent dat allen die met Christus één zijn óók zullen worden opgewekt, de levenden bij hun doop, de gestorvenen bij de opstanding van de doden. Wij worden niet aan ons lot overgelaten, maar opgenomen in een liefdevol en zinvol verband.

Op diverse plekken in Paulus' brieven komen we de ontwikkeling van deze gedachtegang tegen. Maar in het gedeelte van vandaag (en van twee weken geleden) begint Paulus dus van de andere kant. Wie niet gelooft in de opstanding van de doden, gelooft dus ook niet dat Christus is opgestaan. Wie niet gelooft dat Christus is opgestaan, gelooft dus ook niet in Gods trouw en scheppingskracht. Wie niet gelooft in Gods trouw en scheppingskracht, gelooft dus eigenlijk niets. En wie niets gelooft hoeft zich ook nergens rekenschap van te geven. Zijn of haar leven als gelovige is zinloos en onverantwoordelijk.

Eigenlijk zegt Paulus hiermee: als je één steen uit het geloofsbouwwerk haalt, stort de hele boel in elkaar (we horen dit wel vaker in het geloofsgesprek). Zoals bij een Jenga toren: je kunt niet ongestraft steentjes ertussenuit blijven peuteren. Uiteindelijk valt het hele bouwsel om.

Maar liever dan deze negatieve benadering (als je dat en dat en dat niet gelooft, is geloven en leven verder zinloos) kies ik voor de positieve benadering: wat geloof ik wél? Wat geeft wél zin aan mijn leven? Waartoe worden wij, die léven, opgewekt? Met zo'n benadering kan ik beter uit de voeten, ik vind die vruchtbaarder, persoonlijk. En vanuit deze positieve benadering denk ik dat we Paulus veel dichter kunnen naderen dan op de negatieve manier.

Wat geeft mijn leven zin? (En denk vooral mee en vul het voor jezelf in.) Dat ik mij verbonden weet, in lief en leed, met familie en vrienden en vele anderen, dichtbij en ver weg. Dat geeft mijn leven zin. En dat ik mij gekend weet door God en leerling van Jezus wil zijn, dat geeft betekenis aan mijn leven. En dat ik deel uitmaak van een groter geheel, dat er al was voor ik kwam en doorgaat als ik er niet meer ben. Dat ik daaraan een bescheiden bijdrage mag leveren, er mede verantwoordelijkheid voor dragen mag. En dat ik mag genieten van het ware en het goede en het schone dat zich aan mij voordoet. In dat alles ligt de zin van mijn leven.

Vanuit deze verbondenheid, vanuit dit zinvolle verband ben ik geneigd om anderen op hun woord te geloven, de leerlingen van Jezus die zeggen dat zij hem als de

Opgestane hebben gezien. En ik ben ook geneigd om mee te gaan in de betekenis, die zij, de discipelen en evangelisten en ook Paulus, aan de verschijningen van Jezus zijn gaan geven: dat die heel veel zeggen over Gods trouw en scheppingskracht en de hoop die er is voor heel de schepping. En dat we vanuit die hoop onszelf, maar ook degenen die gestorven zijn, mogen toevertrouwen aan de blijvende liefde van God en aan Gods scheppingskracht, die alles nieuw kan maken, hoe ongelofelijk en onvoorstelbaar ook.

Eigenlijk hebben de evangelist Johannes en de apostel Paulus heel veel met elkaar gemeen. Zeker, heel verschillend zijn ze ook. Ze hebben heel verschillende stijlen, de één meer poëtisch, de ander meer retorisch; de één doordrenkt van bijbelse beelden en een vleugje gnostiek, de ander veel meer open naar de hellenistische cultuur. Maar wat zij met elkaar gemeen hebben, is hun grote nadruk op de eenheid, de innige verbondenheid van Jezus met God en de eenheid, de innige verbondenheid van Jezus met zijn leerlingen, degenen die hem geloven. Paulus drukt die eenheid uit in termen van 'in Christus zijn' of 'lichaam van Christus zijn'. Johannes drukt die innige verbondenheid vooral uit in termen van liefde.

Johannes vertelt hoe Jezus, tijdens de laatste maaltijd die hij met zijn leerlingen houdt, hen een nieuw gebod geeft: dat zij elkaar moet liefhebben, zoals Jezus hen heeft liefgehad.

Wat is daar voor nieuws aan? Jezus had toch al eerder alle geboden samengevat in het gebod om elkaar lief te hebben zoals de Vader in de hemel ons heeft liefgehad? Het nieuwe is, dat nu ook de liefde van Jezus maatstaf en standaard wordt voor de liefde van de leerlingen onderling. De wijze waarop Jezus mensen insloot, die werden buitengesloten; de wijze waarop Jezus feestvierde met wie blij waren en huilde met wie verdriet hadden; de wijze waarop hij geduldig met mensen in gesprek ging over wat er echt toe doet; de wijze waarop Jezus met anderen deelde wat hij had; de wijze waarop hij zich niet neerlegde bij de ziekte van mensen of de dood van zijn vriend; de wijze waarop hij gaven van anderen kon ontvangen; de wijze waarop hij zelf zijn leven voor zijn vrienden gaf. Dat en nog veel meer zijn de voorbeelden waarnaar de gemeente van Jezus' volgelingen mag gaan leven, in onderlinge liefde en liefde voor de wereld en de mensen daarbuiten.

Deze onderlinge liefde (of in de woorden van Paulus: dit 'in Christus zijn') is de zin van ons leven hier en nu, of de doden nu zullen opstaan of niet, dat doet er niets aan af.

Maar de onmetelijke liefde van God en de grenzeloze liefde van Jezus voor zijn vrienden nodigt ons wel uit erop te vertrouwen, dat er aan die liefde geen einde zal komen, ook niet door de dood. Onze hoop mag verder reiken dan ons leven hier en nu. Wij levenden worden

opgewekt om hoge verwachtingen te koesteren van Gods liefde, die alles kan bewaren, maar ook alles nieuw kan maken.

leven en dood, komen we Paulus ergens tegen onderweg. Wij van deze kant, hij van de andere kant, we vinden elkaar wel ergens onderweg!

Langs deze positieve weg, uitgaande van de zin van ons leven hier en nu, die niet ophoudt bij de grens van Amen